

наукових праць Уманського державного педагогічного університету. 2020. Вип. 2. Ч. 1. С. 143-152. DOI: <https://doi.org/10.31499/2307-4906.2.2020.212119>

13. Тягло О.В. Критичне мислення. Харків: Основа, 2008. 236 с.

14. Цвілик С.Д., Шимкова І.В., Марущак О.В. Створення хмаро орієнтованого навчального середовища з виконання STEAM-проектів майбутніми вчителями технологій. *Проблеми та інновації в мистецькій, технологічній та професійній освіті*. Вінниця, 2025. Вип. 5. С. 88-94. DOI: <https://doi.org/10.31652/3041-1017-PIATE-2025.5.19>

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-4.42>

Крулик Б. В., Соловей О. С.  
м. Хмельницький, Україна  
[krulykbogdan@gmail.com](mailto:krulykbogdan@gmail.com)  
[sashamey71@gmail.com](mailto:sashamey71@gmail.com)

## ТЕХНОЛОГІЯ ВИКОНАННЯ ХОЛОДНОГО БАТИКУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

**Анотація.** У доповіді розглянуто технологію виконання техніки холодного батіку та можливості її застосування в освітньому процесі. Проаналізовано основні етапи створення декоративної композиції у техніці холодного розпису тканини, зокрема підготовку ескізу, нанесення резервного контуру та роботу з фарбами. Визначено педагогічний потенціал цієї техніки у процесі художньо-трудої діяльності учнів, оскільки вона сприяє розвитку творчого мислення, формуванню естетичного смаку та практичних навичок роботи з текстильними матеріалами. Зроблено висновок про ефективність використання холодного батіку як засобу формування художньо-творчих компетентностей у процесі технологічної освіти.

**Ключові слова:** холодний батик, технологія виконання, декоративно-ужиткове мистецтво, текстиль, освітній процес, художня діяльність.

**Abstract.** The report considered the technology of performing the cold batik technique and the possibilities of its use in the educational process. The main stages of creating decorative compositions in the technique of cold fabric painting are analyzed, including sketch preparation, applying a reserve contour, and coloring the fabric with dyes. The pedagogical potential of this technique in artistic and technological education is highlighted, as it contributes to the development of creative thinking, aesthetic taste, and practical skills in working with textile materials. The use of cold batik in the educational process is considered an effective means of forming artistic and creative competencies of students.

**Keywords:** cold batik, technology of execution, decorative and applied art, textile art, educational process, artistic creativity.

Батик є однією з технік ручного розпису тканини, що належить до сфери декоративно-ужиткового мистецтва. Цей вид художньої діяльності базується на використанні спеціальних резервуючих речовин, які обмежують поширення фарби по поверхні тканини. Завдяки цьому створюється чіткий контур зображення, що дозволяє поєднувати графічну лінійність із живописними кольоровими переходами.

Батик широко застосовується для створення декоративних панно, предметів одягу, аксесуарів та елементів інтер'єру [2].

Батик має давню історію розвитку та походить із країн Південно-Східної Азії, зокрема Індонезії, де техніка розпису тканини з використанням резервуючих речовин сформувалася ще кілька століть тому. З часом цей вид мистецтва поширився у різних країнах світу та зазнав значних змін, що сприяло появі нових технічних і художніх різновидів батика. У європейському мистецькому середовищі батик набув популярності у XX столітті, коли художники почали активно використовувати його для створення декоративних панно та текстильних виробів.

Серед різновидів розпису тканини найбільш доступною для навчання вважається техніка холодного батика. Її характерною особливістю є використання резервної суміші, яка наноситься на тканину по контуру малюнка за допомогою спеціальної трубочки або іншого інструмента. Резерв утворює замкнені лінії, що не дозволяють фарбі виходити за межі окремих ділянок композиції. Такий принцип роботи забезпечує чіткість зображення та полегшує процес створення декоративних композицій [2].

Технологія виконання холодного батика передбачає послідовне виконання кількох етапів. Першим етапом є розробка ескізу майбутньої композиції. На цьому етапі визначається загальна ідея роботи, характер стилізації форм, ритмічна організація елементів та колористичне вирішення зображення. Ескіз виконує важливу роль у плануванні майбутнього декоративного твору, оскільки допомагає художнику передбачити композиційну структуру та взаємодію кольорових площин [1].

Особливе значення у процесі створення художнього виробу має композиційна організація зображення. Вона передбачає гармонійне поєднання форм, ритму, пропорцій та кольорових співвідношень. Саме композиція забезпечує цілісність декоративного твору та визначає його емоційний вплив на глядача. У техніці холодного батика композиційна структура часто ґрунтується на принципах стилізації природних мотивів, що дозволяє створювати виразні декоративні образи.

Наступним етапом є підготовка тканини до розпису. Найчастіше для холодного батика використовують натуральні тканини, зокрема шовк, бавовну або льон, оскільки вони добре вбирають фарбу та забезпечують рівномірне розподілення кольору. Тканину натягують на спеціальну рамку, що дозволяє уникнути деформації матеріалу під час роботи. Після цього малюнок переноситься на тканину за допомогою легкого контурного малювання або копіювання ескізу [2].

Важливим етапом технологічного процесу є нанесення резервного контуру. Резервуюча суміш створює бар'єр, який запобігає розтіканню фарби та дозволяє працювати з окремими фрагментами композиції. Саме завдяки резерву художник може використовувати різні кольори та створювати складні декоративні поєднання без змішування фарб на тканині.

Після висихання резерву виконується розпис тканини спеціальними фарбами для текстилю. Колір у техніці холодного батика наноситься поступово, від світлих до більш насичених відтінків. Завдяки прозорості фарб можна досягати плавних переходів кольору, створювати декоративні ефекти та підкреслювати пластичність форм. Заключним етапом є закріплення фарби, що забезпечує довговічність і стійкість зображення.

Використання техніки холодного батика в освітньому процесі має значний педагогічний потенціал. Робота з текстильними матеріалами сприяє розвитку дрібної моторики, художнього мислення та естетичного сприйняття. Під час виконання декоративних композицій учні ознайомлюються з основами композиції,

кольорознавства та стилізації природних форм. Це сприяє формуванню творчих здібностей і розвитку інтересу до декоративно-ужиткового мистецтва [3].

Крім того, виконання робіт у техніці холодного батика сприяє формуванню в учнів посидючості, уважності та здатності до послідовного виконання технологічних операцій. Поєднання художньої та технологічної діяльності створює сприятливі умови для розвитку творчої самореалізації особистості. У процесі роботи над декоративними композиціями учні не лише опановують технічні прийоми розпису тканини, а й розвивають власне образне мислення та естетичне сприйняття навколишнього світу.

Крім того, застосування техніки холодного батика у навчанні дозволяє поєднувати теоретичні знання з практичною діяльністю. Учні отримують можливість самостійно створювати художні вироби, експериментувати з кольором і фактурою тканини, а також розвивати власне образне мислення. Така діяльність сприяє формуванню творчої особистості та підвищує інтерес до художньо-технологічних дисциплін.

Отже, техніка холодного батика є ефективним засобом розвитку художньо-творчих здібностей учнів у процесі навчання. Вона поєднує елементи декоративного мистецтва та технологічної діяльності, що робить її важливим компонентом сучасної мистецької та технологічної освіти.

#### Список використаних джерел:

1. Методика створення творчої роботи в техніці холодного батика. URL: <https://ekhsuir.kspu.edu/items/b003b37d-730a-4ed7-95ce-de00ca2b2589> (дата звернення 08.03.2026)
2. Енциклопедія сучасної України. URL: <https://esu.com.ua/article-40735> (дата звернення 07.03.2026)
3. Технологія ручного розпису тканин – батик. URL: <https://naurok.com.ua/urok-prezentaciya-na-temu-tehnologiya-ruchnogo-rozpisu-tkanin---batik-87973.html> (дата звернення 10.03.2026)

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-4.43>

Красильникова І.В., Городинська Л.В., Терещенко Р.М.  
м. Вінниця, Україна  
[ivs1327@gmail.com](mailto:ivs1327@gmail.com)

#### РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ УЧНІВ ЗАСОБАМИ НАРОДНИХ РЕМЕСЛ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

**Анотація.** У тезах здійснено теоретичне обґрунтування можливостей різних видів народних ремесл як ефективного засобу розвитку креативності учнів у процесі навчання технологій. Розкрито сутність креативності як психолого-педагогічної категорії, визначено педагогічні умови її формування засобами традиційних і сучасних художньо-трудова практик. Доведено доцільність інтеграції елементів народного мистецтва у зміст технологічної освіти.